

АКТУАЛНО ИЗСЛЕДВАНЕ ЗА УКРЕПВАНЕ НА ВРЪЗКАТА „АКАДЕМИЧНА СФЕРА – БИЗНЕС“

Мирослава Пейчева

Университет за национално и световно стопанство

Как да се цитира тази статия / How to cite this article:

Pecheva, M. (2022). Aktualno izsledvane za ukrepvane na vrazkata „akademichna sfera – biznes“ (Actual research on strengthening the academic-business relationship). *Economic Thought Journal*, 67(2), pp. 239-243 (in Bulgarian).

To link to this article / Връзка към статията:

Published online / Публикувана онлайн: 24 June 2022

Submit your article to this journal / Изпратете статия за публикуване

<https://etj.iki.bas.bg>

Article views / Статията е видяна:

View related articles / Други подобни статии:

View Crossmark data / Вж. информация от Crossmark:

Citing articles / Цитиращи статии:

View citing articles / Вж. цитиращи статии:

АКТУАЛНО ИЗСЛЕДВАНЕ ЗА УКРЕПВАНЕ НА ВРЪЗКАТА „АКАДЕМИЧНА СФЕРА – БИЗНЕС“

Мирослава Пейчева

Университет за национално и световно стопанство

Излезе от печат новата книга на проф. Алла Кирова и проф. Ирена Зарева „Академичната сфера и бизнесът в България: състояние и възможности за разширяване на сътрудничеството“, която е логично продължение на предишните публикации на авторите.¹ В съдържателно отношение монографията включва въведение, три глави, заключение, списък на използваната литература и резюме на английски език.

Във въведението е формулирана целта на научното изследване: „оценка на състоянието на сътрудничеството между академичната сфера (висши училища и научноизследователски организации) и бизнеса (предприятията) в България, идентифициране на проблемни области и на тази база – на възможности за неговото подобряване“. Поставени са и задачите, посредством които е постигната тази цел. Ясно са дефинирани предметът и обектът и коректно са представени ограниченията на изследването.

Тезата на авторите е, „че слабото и неефективно взаимодействие между академичната сфера и бизнеса се отразява негативно както върху иновативността и конкурентоспособността на фирмите и предприятията, а и на цялата икономика на страната, върху възможностите за трансфер на знания и технологии и комерсиализацията на продуктите на висшето образование и науката, така и върху развитието на всяка от двете сфери“.

В глава първа, озаглавена „Стратегически и нормативни основи за оптимизиране на връзката „наука – висше образование – бизнес“, са анализирани европейските инициативи за „задвижване“ на компонентите на триъгълника на знанието. Изследван е и процесът на изграждане на националната нормативно-институционална рамка за осигуряване на взаимодействието между академичната сфера и бизнеса.

В глава втора е разгледан потенциалът на бизнеса и на капацитета на академичната сфера за сътрудничество в научните изследвания, образованието и иновациите. Тази част от монографичния труд се откроява със задълбочен анализ на потребностите на бизнеса от научна продукция и потенциал да прилага иновации. Следвайки логиката, авторите проучват и възможностите на академичната сфера да създава и да трансферира ново знание и кадри с професионални знания и умения, необходими на бизнеса. Подробно е изследвана и

¹ Кирова, А., Зарева, И., Матев, М. (2012). *Съхранение и развитие на човешкия капитал в образованието и науката в България*. София: АИ „Проф. Марин Дринов“; Зарева, И., Матев, М., Кирова, А. (2014). *Висшето образование и науката в България. Икономически, социални и джандър измерения*. София: АИ „Проф. Марин Дринов“; Кирова, А., Зарева, И., Матев, М. (2017). *България в образователното и изследователското пространство на Югоизточна Европа*. София: Е-Книги на ИИИ-БАН.

позицията на България по иновативности и конкурентоспособност в ЕС на базата на избрани европейски и международни проучвания и индикатори.

В глава трета е направена оценка на състоянието на взаимодействието между академичната сфера и бизнеса в България. Специално място е отделено на видовете и формите на сътрудничество, както и на практиките за тяхното реализиране в страната. Анализирани са състоянието и проблемите на връзката „академична сфера – бизнес“.

Въз основа на представения в книгата анализ в заключителната част са очертани проблемните области, а също и възможностите за подобряване на сътрудничеството между академичната сфера и бизнеса.

Разработен по този начин, монографичният труд съдържа новости за науката, сред които се открояват разработеният от авторите подход за определяне на набор от индикатори, характеризиращи предмета на изследването, както и използваните подходящи научни методи за анализ (емпиричен, сравнителен, качествен), на базата на които са идентифицирани проблемни области във взаимоотношенията академична сфера – бизнес (финансови проблеми, затрудняващи научноизследователската и развойната дейност; негативни тенденции при подготовката на потенциални нови кадри за НИРД във всички сектори и намаляващ брой на студентите в страната и на обучаващи се в образователната и научна степен „Доктор“).

Сред приносите на монографията е и проучването на проблема, свързан с партньорството между академичната сфера и бизнеса. Авторите установяват, че фирмите предпочитат партньорство в областта на НИРД основно с други предприятия и в много по-малка степен с академичната сфера; последната от своя страна подготвя все по-малък брой кадри за нуждите на бизнеса и за собствените си нужди; академичното предприемачество е слабо развито. Във връзка с това сред безспорните постижения на изследването са систематизирането на европейските инициативи, насочени към засилване на сътрудничеството между науката, висшето образование и бизнеса. На базата на задълбочен анализ авторите констатират, че постигнатите практически резултати от прилагането на националната нормативно-институционална рамка за осигуряване на взаимодействието между академичната сфера и бизнеса все още не са обнадеждаващи.

Представените в книгата резултати запълват сериозни празноти в научната област, свързани с оценка на състоянието на сътрудничеството между академичната сфера (висши училища и научноизследователски организации) и бизнеса (предприятия) в България, и доказват, че слабите, недостатъчно развити взаимоотношения между академичната сфера и бизнеса оказват негативно влияние и върху двете страни, както и върху тяхната конкурентоспособност. Този факт има отрицателни последици и за цялото общество.

Проведеното изследване обогатява съществуващите знания в няколко съществени направления, по-важните от които са анализът на различни стратегически и нормативни документи *като основа за оптимизиране на сътрудничеството* „наука – висше образование – бизнес“, както и на *причините за слабия*

напредък по отношение на насърчаване на липсващия диалог между академичната сфера и бизнеса.

Монографията впечатлява със *задълбоченото проучване* на европейските инициативи за задвижване на триъгълника на знанието (научни изследвания, висше образование, иновации). Анализирани са: Лисабонската стратегия; Европейската харта на изследователите; документът „Повече изследвания и иновации – инвестиции за растеж и заетост“; разработеният от ЕК документ „Прилагане на знанията в практиката: широкообхватна иновационна стратегия за ЕС“, който е съпроводен с Пътна карта за иновативна Европа; Стратегията „Европа 2020“; новата Рамкова програма за научни изследвания и иновации (2014-2020 г.) „Хоризонт 2020“. Специално внимание е отделено на темата за интелектуалната собственост и за трансфера на знания, която има решаващо значение за развитието на сътрудничеството между бизнеса и научно-образователните организации. Извършеният анализ обогатява съществуващите знания, като проследява еволюцията на взаимодействието между науката, висшето образование и бизнеса, произтичащо от европейските инициативи, и необходимостта от изграждане на национална нормативно-институционална рамка с оглед на изпълнението на европейските инициативи и приоритети.

Разгледани са също Законът за насърчаване на научните изследвания, Националната иновационна стратегия и мерките за нейната реализация, Националната пътна карта за научна инфраструктура и Националната стратегия за развитие на научните изследвания 2020. Значимо място в изследването е отделено на оценката на Иновационната стратегия за интелигентна специализация 2020 г., Националната стратегия за развитие на научните изследвания и Стратегията за развитие на висшето образование в Р България 2014-2020 г., Националната стратегия за учене през целия живот за периода 2014-2020 и Закона за висшето образование.

Заедно с това са анализирани и редица документи, които оказват косвено влияние върху развитието на връзката „образование – наука – бизнес“. Сред тях са: Националната стратегия за насърчаване развитието на МСП 2014-2020; Националната стратегия за регионално развитие на Р България 2012-2022; Стратегията за ефективно прилагане на информационни и комуникационни технологии в образованието и науката на Р България 2014-2020; Стратегията за цифровизация на земеделието и селските райони на Р България.

Като причини за слабия напредък по отношение на насърчаването на недостатъчния диалог между академичната сфера и бизнеса са посочени: липсата на единна иновационна рамка в България; нереализираните проекти (2007-2013) за партньорство между изследователски институции и бизнес по процедурата „Подкрепа за научноизследователската и развойна дейност на българските предприятия“; отсъствието на интегриран подход, който да синхронизира приоритети, дейности и междинни индикатори; липсата на бюджет за изпълнение на стратегически мерки и дейности, както и на индикатори за измерване и мониторинг на постигнатите цели (последните две по цитирани констатации от Сметната палата).

Книгата обогатява съществуващите знания и с изведените доказателства за връзката академична сфера – бизнес – иновации – конкурентоспособност. Логическата последователност, в която е извършен анализът, както и многообразието от знания, изложени в монографията, могат да бъдат използвани като основа за други проучвания в тази област.

В изследването, реализирано от проф. Кирова и проф. Зарева, има и редица научни постижения, които могат да бъдат приложени в практиката. По-значимите са:

- *Сътрудничество академична сфера – бизнес.* Анализираните видове сътрудничество „с пазарноориентиран (търговски) и нетърговски характер“ като създаване на спин-оф, академичен стартъп, Fab Lab и др., могат да направят на практика успешни взаимоотношенията между академичната сфера и бизнеса.
- *Примери за добри практики.* Добрите практики за партньорство „академична сфера – бизнес“ в иновативните клъстери в България, както и за неправителствени организации, които посредничат в тези взаимоотношения, са все възможности, които могат да бъдат прилагани за създаването на успешна връзка между бизнеса и академичната сфера.
- *Индикирание на проблеми.* Анализираните пречки и слабости пред изграждането на взаимодействието между академичната сфера и бизнеса са систематизирани в няколко групи, което предоставя конкретни насоки за вземане на дългосрочни решения на макроикономическо и на микроикономическо ниво: слабо финансиране на НИРД и държавни политики в това отношение, които се характеризират с неустойчивост и постоянно променящи се целеви ориентири; нисък дял на бюджетните разходи за НИРД от общите държавни разходи, по който България е на предпоследно място в ЕС; проблеми, свързани с човешкия капитал – намалява броят на студентите в страната и на обучаващите се в ОНС „Доктор“; преобладаващ дял на фирмите, които извършват икономически дейности, *неизискващи* използването на високи технологии; незначителен брой на фирмите, които имат бюджет за НИРД; *неразвито академично предприемачество* и др.
- *Предложения за разширяване на сътрудничеството академична сфера – бизнес.* Направените предложения за подобряване и задълбочаване на сътрудничеството между академичната сфера и бизнеса могат да бъдат реално приложени на практика.

С практическа ползност са и оценките за състоянието и проблемните области на връзката „академична сфера – бизнес“, засягащи както работодателите, така и представителите на академичната сфера.

Получените от направеното изследване резултати ясно показват, че бизнесът и висшите учебни заведения „имат различни цели; в голяма степен представителите на академичната сфера не се интересуват от приложни изследвания; на учените им липсва бизнес мислене и бизнес опит; липсва гъвкавост на висшите

училища (особено за регулярно адаптиране и промени в учебните програми и планове)“.

Авторите са индикирали проблемни области във взаимоотношенията между академичната сфера и бизнеса, отнасящи се до липсата на доверие между тях, до недостатъчното време, с което разполага академичният състав, за осъществяване и поддържане на контакти с бизнеса, до затрудненията от правен характер, свързани с интелектуалната собственост, както и други проблеми, които представляват бариери пред успешното сътрудничество между академичната сфера и бизнеса.

Без съмнение монографичният труд на проф. Кирова и проф. Зарева ще е от полза за работещите в бизнеса, за научната общност и за държавното управление. Представените резултати могат да бъдат използвани при вземането на стратегически решения, свързани с взаимодействието между науката, висшето образование и бизнеса.

Конфликт на интереси

Авторът декларира липса на конфликт на интереси.

Библиографска справка

Кирова, А., Зарева, И. (2021). *Академичната сфера и бизнесът в България: Състояние и възможности за разширяване на сътрудничеството*. София: АИ „Проф. Марин Дринов“, 258 с., ISBN 9786192451509

Мирослава Пейчева е доктор по икономика, професор в Общикономическия факултет на Университета за национално и световно стопанство, mpeicheva@unwe.bg

Miroslava Peicheva, PhD, is Professor at the Faculty of General Economics of the University of National and World Economy, mpeicheva@unwe.bg